

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ – ΦΑΣΙΣΜΟΣ – ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ – ΚΟΙΝΟΤΙΣΜΟΣ

✘ Η συμβολή μας στη συζήτηση που γίνεται σε σχέση με τις παραπάνω έννοιες:

Στις συνθήκες της σημερινής οξείας οικονομικής και πολιτιστικής κρίσης, της προφανούς αποτυχίας να δημιουργηθεί η «Ευρώπη των λαών και περιφερειών», της παρακμής των κυρίαρχων ιδεολογικοπολιτικών μορφών διαχείρισης των αστικών ευρωπαϊκών κοινωνιών (φιλελευθερισμός-σοσιαλδημοκρατία-αριστερά), κάποιες σημαντικές κοινωνικές δυνάμεις-αστικές, μικροαστικές, εργατικής αριστοκρατίας, ακόμα και ανέργων- στην Ευρώπη τάσσονται πλέον ανοικτά με τον εθνικισμό και τους πολιτικούς εκφραστές του, ακόμα και με τις νεοφασιστικές εκδοχές του.

Πρώτη παρατήρηση: ο εθνικισμός διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από τον προϋπάρχοντα πατριωτισμό της αγροτικής κοινότητας που έκφραζε την ενότητα των μελών της με τη γη και μεταξύ τους και χαρακτηριζόταν από ισχυρό αίσθημα της κοινής ύπαρξης και της κοινοκτημοσύνης, πριν την ίδρυση των αστικών εθνικών κρατών.

Δεύτερη παρατήρηση: οι σύγχρονες στάσεις πατριωτισμού, που δηλώνουν τη συμπάθεια των ανθρώπων προς τον **ιδιαίτερο τόπο** όπου γεννήθηκαν και κοινωνικοποιήθηκαν και προς τα ιδιαίτερα **γλωσσικά-πολιτισμικά χαρακτηριστικά** του -αν και μπορεί να μη ζουν πλέον στον τόπο που τους γέννησε- δεν πρέπει επίσης να ταυτίζονται με τον εθνικισμό.

Ο πατριωτισμός γενικά τονίζει σήμερα την αγάπη προς την έννοια της πατρίδας σαν σύνολο ανθρώπων που ζουν στα πλαίσια ενός τόπου με κοινά πολιτικά και πολιτισμικά στοιχεία, χωρίς μίσος εναντίον άλλων ομοειδώς νοουμένων πατρίδων, αλλά με στοιχεία αλληλεγγύης και ειρηνικής συνύπαρξης.

Αντίθετα, ο εθνικισμός στηρίζεται πάντα στην εχθρική αντιμετώπιση των άλλων εθνικοτήτων που συχνά εκδηλώνεται και

με τη μορφή ακραίας επιθετικότητας ενάντια στους «αλλοεθνείς». Ταυτόχρονα πιστεύει-γιατί περί πίστης πρόκειται- στη δήθεν ανωτερότητα του «οικείου έθνους» και στη μοναδικότητάς του. Ο εθνικισμός εμφανίζεται αρχικά σαν επαναστατικός εθνικισμό της αστικής τάξης πραγμάτων και κοινωνικών σχέσεων που πρότεινε το έθνος ως ενότητα πολιτών (άτομα πολίτες: ίσα δικαιώματα έναντι νόμου και αρχών, αγορά προστατευμένη από το αστικό κράτος, σώμα πολιτών: πηγή εξουσίας με το καθολικό δικαίωμα ψήφου) στρεφόμενη εναντίον του απολυταρχικού κράτους, των αριστοκρατικών προνομίων και του φεουδαρχικού κατακερματισμού της επικράτειας.

Στη συνέχεια ο εθνικισμός του 20ου αιώνα εκφράσθηκε με τη μορφή του φασισμού σαν παρακμή του αστικού κόσμου και σαν απάντηση στις εγγενείς -αλλά εκρηκτικές στην εξέλιξη- ταξικές αντιθέσεις του. Λειτουργήσε στη βάση της κοινωνικής συμμαχίας του κεφαλαίου με ευρύτερα μικροαστικά στρώματα και μέρος των εργαζομένων («λούμπεν προλεταριάτο»), στρεφόμενος εναντίον των εσωτερικών εχθρών της αστικής εξουσίας καθώς και κατά άλλων λαών.

Ο φασισμός στη συνέχεια και μέχρι σήμερα-21ος αιώνας- είναι εθνικισμός, αποτελεί την πλέον επιθετική εκδοχή του εθνικισμού. Η ιδεολογία του στηρίζεται και αξιοποιεί ευρύτερες αυθόρμητες αλλά και συνειδητές εθνικιστικές ιδέες, που κυριαρχούν στην ατομική και κοινωνική συνείδηση, στον ανθρωπολογικό τύπο που διαμόρφωσε τους τελευταίους αιώνες η αστική κοσμοαντίληψη.

Ο φασισμός, προτού συγκροτηθεί σε συνήθη εθνικιστικά δικτατορικά καθεστώτα παίρνοντας την εξουσία σε αστικά κράτη, έχει λειτουργήσει σαν μαζικό κίνημα με επιθετική τρομοκρατική δράση εναντίον των αντιπάλων δυνάμεων-ιδιαίτερα του μαχητικού εργατικού κινήματος και των συνήθως αριστερής ιδεολογικής τοποθέτησης πολιτών. Η άνοδος των φασιστών στην εξουσία όμως (όπως π.χ. στην Ιταλία και Γερμανία: ανάθεση της πρωθυπουργίας στο Μουσολίνι από τον Ιταλό μονάρχη Βίκτορα Εμμανουήλ τον Γ΄ και της καγκελαρίας στον Χίτλερ από τον

γερμανό πρόεδρο Πάουλ φον Χίντενμπουργκ) είναι αποτέλεσμα στρατηγικής επιλογής των ισχυρότερων τμημάτων της αστικής τάξης και της ηγεσίας του στρατού. Όταν πάρει την εξουσία πια χρησιμοποιεί τους κρατικούς μηχανισμούς εναντίον των αμφισβητιών του καθεστώτος και προσπαθεί να αφανίσει κάθε μορφή κοινωνικής χειραφέτησης.

Έτσι ο εθνικισμός του 20ου και του 21ου αιώνα είναι πέρα για πέρα αντεπαναστατικός. Οι σημερινές ποικίλες εκφράσεις του, μπορεί να μην ταυτίζονται πλήρως με τον ιστορικό φασισμό, αλλά αυτή είναι η τάση τους.

Και στις δύο μορφές (εθνικισμός/φασισμός) υπάρχει η βασική ιδέα του έθνους, σαν μιας φαντασιακής υπερταξικής κοινότητας των ιδιωτών-ιδιοκτητών-καταναλωτών (και όχι στην ουσία πολιτών), που θέλει το συγκεντρωτικό εθνικό κράτος να στηρίζει με κάθε μέσον τα συμφέροντά της και να εκφράζει την αλληλεγγύη μεταξύ της στο αγώνα εναντίον εσωτερικών και εξωτερικών εχθρών.

Υπάρχει μια γοητεία της ιδέας του έθνους ως κοινότητας –γιατί πάντα το κοινοτικό πνεύμα εκφράζεται συχνά στην ιστορία, ιδιαίτερα σε κρίσιμες στιγμές. Αυτή η γοητεία της εθνοκοινότητας – για την οποία αξίζει κανείς να πολεμήσει και να θυσιάσει- καλλιεργείται όχι μόνο από την εθνικιστική προπαγάνδα, αλλά και από το εθνοκεντρικό κρατικό ή ιδιωτικό εκπαιδευτικό σύστημα. Εκπηγάει και από την κυρίαρχη ατομική συνείδηση που έχει αποδεχθεί τον εγωισμό-ανταγωνισμό σαν βασικές πολιτιστικές αξίες της καθημερινότητας, αλλά τις εντάσσει στη βιολογική ανάγκη της ομαδικότητας με τη μορφή του έθνους εναντίον άλλων εθνών. Στηρίζεται ακόμα και στην έλλειψη εμπειρίας και βιωμάτων συλλογικότητας των «από κάτω» της κοινωνίας σήμερα. Οι «αποκάτω» ενώ θα έπρεπε να αντιληφθούν τη σημασία της συλλογικότητας- συντροφικότητας και της κοινότητας αλληλεγγύης για την κοινή αντίσταση προς την επιδείνωση της κοινωνική τους θέσης, πολλές φορές στρέφονται προς πλασματικές αυτονόητες συλλογικότητες, όπως είναι η εθνο-κοινότητα σαν μόνη εφικτή συλλογικότητα[1].

Για να μη γίνεται αυτό όμως θα χρειασθεί η καταπολέμηση του φασισμού να συνδεθεί οπωσδήποτε με τον αγώνα κατά του κοινωνικού ανταγωνισμού, της αποξένωσης και εξαθλίωσης, αλλά και με τη προσπάθεια συνειδητοποίησης για τη δυνατότητα διεξόδου προς ένα μέλλον πραγματικής κοινωνικής αλληλεγγύης και συντροφικότητας που θα οδηγεί την πλειοψηφία των πληθυσμών στην κοινωνική απελευθέρωση και στην ευζωία-όχι φυσικά στην «ευμάρεια μέσω της κατανάλωσης», που δεν είναι δυνατή. Σε έναν κόσμο βυθισμένο σε οξύτατη κρίση, με εκτενή αποσταθεροποίηση των όρων επιβίωσης και λόγω της ρύπανσης-μόλυνσης του περιβάλλοντος και της περατότητας των πόρων των οικοσυστημάτων και με διάχυτα τα αισθήματα απάθειας ή απόγνωσης, η όποια αντι-φασιστική πολιτική δραστηριότητα δε μπορεί να έχει προοπτικές, χωρίς την ανάδειξη των σύγχρονων δυνατοτήτων της αυτοδιαχείρισης και της κοινωνικής αυτονομίας με άμεση δημοκρατία και την καλλιέργεια της ελπίδας για έναν εφικτό κόσμο, χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και χωρίς εκμετάλλευση της φύσης και των φυσικών πόρων εις βάρος των νέων γενιών των ανθρώπων.

Η αλλαγή στάσης μέρους των «από κάτω» σήμερα στη χώρα μας θα βοηθηθεί σημαντικά από τη συμμετοχή δυνάμεων της αριστεράς στη διαχείριση του καπιταλιστικού κοινωνικού συστήματος, γιατί απογοητεύει, απομυθοποιεί και ακυρώνει στη συνείδησή τους την δυνατότητα της κοινωνικής χειραφέτησής τους μέσω της επιλογής της επιδερμικής και πλασματικής συλλογικότητας της αριστεράς. Ψηφίζοντας και αναθέτοντας τη χειραφέτησή τους «στην αριστερή διακυβέρνηση». Γιατί σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα βίωσαν και έχουν πλέον την εμπειρία του πώς δεν μπορεί να επιτευχθεί η χειραφέτησή τους. Ότι δεν αλλάζουν τα πράγματα αναθέτοντας στο σημερινό κομματικό σύστημα-το πιο χρήσιμο για τη λειτουργία της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στα πλαίσια του αστικού κράτους- ακόμα και αν επιλέξεις ένα κόμμα της αριστεράς. Αυτή η εμπειρία μπορεί να στρέψει μέρος των «από κάτω» προς την κακοτοπία του φασισμού, αλλά μπορεί και να υπάρξει ταυτόχρονα η ελπίδα ότι σημαντικά τμήματά τους θα επιλέξουν την ευτοπία της δημοκρατικής αυτονομίας

δημιουργώντας τα στοιχεία της από σήμερα με συλλογικότητες αυτοοργάνωσης –αυτοδιακυβέρνησης.

Στη στροφή προς την ευτοπία θα βοηθήσει επίσης: τα όποια κοινωνικά κινήματα της απελευθέρωσης της εργασίας, της κοινωνικής-συνεργατικής- αλληλέγγυας οικονομίας, της ριζοσπαστικής οικολογίας και προστασίας του κλίματος, της αποανάπτυξης-τοπικοποίησης, της αυτοδιαχείρισης και της άμεσης δημοκρατίας, του ελευθεριακού κοινοτισμού, των αυτοχθόνων, της γυναικείας απελευθέρωσης κ.λπ, των σημερινών δηλαδή κινήματων των «από κάτω», θα χρειασθεί να γίνουν και πολιτικά. Να αποκαλύψουν ότι η μεγαλύτερη παγίδα στην ιστορία της ανθρωπότητας που παραπλάνησε και συνεχίζει να παραπλανά τις κοινωνίες και την ανθρωπότητα συνολικά είναι η λεγόμενη αστική δημοκρατία, στα πλαίσια της οποίας οι Πολίτες μετατρέπονται σε οπαδούς και εκπαιδεύονται να παραιτούνται από τις ευθύνες διαχείρισης της δημιουργικής τους εργασίας και της ίδιας της ζωής τους, αναθέτοντάς την στους επαγγελματίες «πολιτικούς αντιπροσώπους τους», τους οποίους υποτίθεται ότι τους επιλέγουν οι ίδιοι μεταξύ εκείνων που συνήθως τους προτείνει ο «αρχηγός».

Να αποκαλύψουν ότι το κεφάλαιο ετοιμάζει την «τελική λύση» με την αποσύνθεση -καταστροφή των κοινωνιών μέσω των καταστροφικών οικονομικών κρίσεων και πολέμων καθώς και του περιβάλλοντος, με στόχο να αποδεκατίσει την ανθρωπότητα και να διαμορφώσει ένα εφιαλτικό τεχνοφασιστικό τοπίο, όπου τον έλεγχο θα έχουν οργανωμένες τοπικές συμμορίες που θα εξουσιάζουν στο όνομα κάποιου ιερατείου, κάποιου πολυεθνικού οικονομικού ομίλου, κάποιας παγκόσμιας άορατης κυβέρνησης.

Να προτείνουν ότι αυτός ο εφιάλτης δεν μπορεί να αποφευχθεί παρά μόνο με την ατομική και συλλογική δράση όλων μας στη μορφή των αυτόνομων τοπικών συμβουλίων προβληματισμού και δράσης στη γειτονιά, στη συνοικία, στο χώρο δουλειάς, μόρφωσης και ψυχαγωγίας, στο χωριό και την πόλη, που κινούνται με βάση τον στρατηγικό στόχο της κοινωνικής ισότητας, του μικρότερου δυνατού οικολογικού αποτυπώματος και της άμεσης δημοκρατίας

και δικτυώνονται συνεργαζόμενα σε περιφερειακό, εθνικό, διεθνές και οικουμενικό επίπεδο. Με τη συμμετοχή σε αυτά τα εγχειρήματα των συμβουλίων και δικτύων θα μετατραπεί ανθρωπολογικός τύπος της ανάθεσης στον ανθρωπολογικό τύπο της ευθύνης και του **νέου πατριωτισμού** και του **σύγχρονου κοινοτισμού!**

Ενός πατριωτισμού με την έννοια ότι στα πλαίσια της αντικαπιταλιστικής προοπτικής της ανθρωπότητας και της διαχρονικής και πανανθρώπινης στρατηγικής επιδίωξης της κοινωνικής ισότητας, θα υπερασπίζεται την αρχή «πάντων πραγμάτων μέτρον η ζωή-κάθε μορφή ζωής» και τις βιώσιμες συνθήκες ύπαρξής της, ξεκινώντας από το τοπικό οικοσύστημα και περιβάλλον και φθάνοντας μέχρι το πλανητικό τέτοιο. Θα υπερασπίζεται μια ανθρώπινη κοινότητα χωρίς αφεντικά και δούλους, χωρίς ηγεμόνες και υπηκόους, χωρίς πλούσιους και φτωχούς, χωρίς δανειστές και χρεώστες, χωρίς νικητές και ηττημένους, χωρίς στρατούς, φράχτες και σύνορα, αλλά που θα είναι οργανωμένη στη βάση του **ομοσπονδιακού κοινοτισμού**. Θα υπερασπίζεται μια έννοια του πλούτου που δεν θα μετριέται με χωρίς νόημα στατιστικούς δείκτες του χρηματικού κατακεφαλήν εισοδήματος και του ΑΕΠ, αλλά με βαθμούς **ανθρώπινης δημιουργικότητας, ευτυχίας και ευζωίας.**

Στηριζόμενα τα κινήματα αυτά στη σημερινή αναβίωση του πνεύματος του κοινοτισμού-όπως συνέβαινε πάντα στις δύσκολες συνθήκες- και συνδεόμενα μεταξύ τους, θα χρειασθεί να μετατραπούν σε ενιαίο πολιτικό κίνημα μετάβασης σε μετακαπιταλιστικές κοινωνίες. Σε ένα κίνημα δηλαδή που θα διαμορφώσει ένα ελκυστικό για την πλειοψηφία των «από κάτω» πρόγραμμα διεκδίκησης της «εδώ και τώρα» αλλαγής πορείας σε κάθε χώρα, δημιουργώντας ταυτόχρονα τα στοιχεία και τις κοινωνικές δομές του νέου κόσμου που οραματίζεται, αφήνοντας πίσω τον καπιταλιστικό κόσμο που μας οδηγεί στην κοινωνική και οικολογική κατάρρευση.

[1] Ένα από τα πλέον σημαντικά χαρακτηριστικά της εθνο-

κοινότητας είναι το γεγονός ότι αυτή τοποθετείται εκτός ιστορικής εξέλιξης. Θεωρείται ευρέως ως οντότητα αναλλοίωτη, α-χρονική. Ενώ εμφανίσθηκε την περίοδο της δημιουργίας των εθνικών αστικών κρατών, η κυρίαρχη αστική συνείδηση την αντιλαμβάνεται σαν κάτι δεδομένο και αιώνιο. Ο εθνικισμός στρέφεται στο ιστορικό παρελθόν για να τη μυθοποιήσει, κατασκευάζοντας στρεβλωτικές εικόνες αδιασάλευτης κοινωνικής τάξης. Στο φασισμό ο εθνικιστικός αντι-ιστορισμός εκδηλώνεται ως φυσικοποίηση του έθνους, με τις έννοιες της γενετικής ενότητας, του κοινού αίματος, της φυλής, και περιέχει έναν ιδιότυπο φασιστικό κοινοτισμό (με τη μορφή του εθνικοσοσιαλισμού), ο οποίος σημαίνει αλληλεγγύη μεταξύ διαφορετικών τάξεων βάσει της φανταστικής εθνοφυλετικής συγγένειάς τους, με δεδομένη και απαράβατη τη διατήρηση της ταξικής ιεραρχίας και ανισότητας.

Ο βιολογισμός που διακρίνει τις εθνικιστικές/φασιστικές ιδεολογίες οδηγεί αναπόφευκτα στο ρατσισμό, στην αντίληψη περί υπερανθρώπων και υπανθρώπων, ανώτερων και κατώτερων εθνών και φυλών, συνέπεια της οποίας είναι η απαίτηση της εθνοφυλετικής καθαρότητας, το μίσος και η καταστολή εναντίον όσων θεωρείται ότι τη μολύνουν. Ο φασισμός δεν παρουσίασε ποτέ κάποιο φιλοσοφικά θεμελιωμένο κοινωνικό πρόγραμμα, απευθύνεται κυρίως στο συναίσθημα και έχει μια μεσσιανική, απλουστευτική, ασυνάρτητη πολιτική ρητορεία.

Πηγή: [Τοπικοποίηση, topikopoiisi.eu](http://topikopoiisi.eu)